

Årshjul för SLS, språk-, läs- och skrivförmåga, läsåret 2021/2022.

Årshjulet är en del av handlingsplanen i svenska och svenska som andraspråk samt språkutvecklande undervisning i alla ämnen. Årshjulet är en grund för att utveckla språk, läsning och skrivning, både analogt och digitalt. Sedan läsåret 2018/2019 har vi följt detta årshjul. Det revideras varje år. Årshjulet består av två delar; kommungemensamma aktiviteter, från förskoleklass till årskurs 9 och en kort beskrivning av den pågående språk- och kunskapsutvecklande undervisningen.

Vi har en screeningplan i svenska och svenska som andraspråk där alla elever följs upp i sin kunskapsutveckling. Den fylls i av ansvariga lärare i sv/sva. Vi har gemensamma uppföljningar tillsammans med speciallärare i svenska på respektive skola.

Kommungemensamma aktiviteter

Höstterminen 2021

När och vad?	Mer om aktiviteten	Årskurs
<i>Ett uppdrag vid läsårsstarten</i>	Vi har ett gemensamt uppdrag varje år, förskoleklass till årskurs 3. Läsning eller skrivning i någon form samt värdegrunden är en del av detta uppdrag. Syftet är samtidigt att skapa Vi-känsla. Det ges vid skolstart och redovisas på FN-dagen.	<i>Förskoleklass till och med årskurs 3.</i>
<i>Undervisning för läsintresse – Ge tid för lärarens högläsning. Ge tid för elevens egen läsning.</i>	Att skapa en nyfikenhet och ett intresse till läsning är centralt och grundläggande i all undervisning för att utveckla elevernas språk-, läs- och skrivförmåga. Lärarens högläsning med textsamtal, långa eller korta stunder i alla verksamheter och ämnen är fint sätt för gemenskap, glädje och ny kunskap för alla. Elevernas läsintresse startar oftast i den gemensamma högläsningen. Vi ger daglig tid för elevernas egen läsning, både analog och digital. Läs vidare under Pågående undervisning i språk-läs och skrivutveckling.	<i>Förskoleklass till årskurs 9</i>
<i>Samtal med vårdnadshavare om läsning</i>	Vi samtalar med vårdnadshavare om betydelsen av högläsning och elevens egen läsning till exempel i samband med lära-kännasamtal, föräldramöten och utvecklingssamtal. Se sida 6 i denna plan. ”Spelar läsning någon roll?” Vi behöver intressera oss för barn och ungdomars läsning och ställa frågor till dem om hur det går med läsningen. Vad kan vi göra tillsammans för att utveckla elevens läsning? Det ger läshälsa.	<i>Förskoleklass till årskurs 9</i>

Registrera länekort på kommunbiblioteket under höstterminen	Alla elever i förskoleklass är välkomna till kommunbiblioteket tillsammans med lärare. Barnbibliotekarien leder en lektion om böcker och hur man lånar på biblioteket.	<i>Förskoleklass</i>
Intensivläsning. Direkt från skolstart i årskurs 1	Undervisning för ökat läsflyt. Vi har en kommunövergripande satsning på upprepad läsning i olika former i skolan och i hemmet för läsning av samma text nästföljande dag i skolan. Intensivläsning är särskilt viktig i årskurs 1 för att bli säker på att koppla ihop hur bokstaven ser ut med hur den låter. Liknande insats genomförs i alla årskurser till och med årskurs 6 vid skolstart för att få upp läsflytet igen efter sommarlovet för alla elever och en särskild satsning för en del elever i behov.	<i>Årskurs 1 till 6</i>
Undervisning för ökat läsflyt	Alla årskurser har perioder av upprepad läsning för ökat läsflyt, men olika många perioder och det ser ut på olika sätt.	<i>Årskurs 1 till årskurs 9</i>
Vecka 43	PEPP inför LÄSLOV! Genomförs av alla på valfritt sätt. Vi lärare beställer och delar ut den ärliga Barnbokskatalogen från Kulturrådet .	<i>Alla årskurser</i>
Vecka 44	LÄSLOV Fritidshemmen satsar på högläsning för alla.	<i>Fritidshemmen</i>
Vecka 46 Internationella barnboksveckan Mån 15 november Kura Gryning 18 november Nationella läsdagen	Under vecka 46 firas Barnboksveckan runt om i landet på olika sätt. Vi inspirerar varandra med olika valfria innehåll. Kura gryning, som brukar inleda läsveckan, betyder att vi högläser tidigt på morgonen, vilket skapar en fin stämning. Alla årskurser genomför på valfritt sätt. 1999 utropade Svenska Barnboksinstitutet i samarbete med Lärarförbundet torsdagen i vecka 46 till en nationell läsdag för landets alla skolor som sedan permanentades.	<i>Alla årskurser</i>

Vårterminen 2022

När och vad?	Mer om aktiviteten	Årskurs
Läslustveckor Januari och februari	Läslustvecka eller läsveckor som en extra satsning i skolan och gärna hemma, i valfri form när det passar laget. Analogt och digitalt t ex genom Ugglo.	<i>Förskoleklass till årskurs 6</i>
Läspepp i någon form inför sportlovet	Läspeppen kan också vara som en del där fokus även läggs på fysisk aktivitet, matematik samt till exempel läsning på engelska.	<i>Förskoleklass till och med årskurs 9 samt fritidshemmen</i>
Sportlovet	Fritidshemmen satsar på högläsning för alla varje dag.	<i>Fritidshemmen</i>
World Read Aloud Day onsdagen den 2 februari.	Read Aloud Day! Alla läser högt! Alla lärare startar alla lektioner och samlingar med 90 sekunders läsning, i alla ämnen och verksamheter. Helst även vi vuxna på olika möten. Vi är alla varandras läsande	<i>Förskoleklass till och med årskurs 9 samt fritidshemmen</i>

	<p>förebilder. Det ger en härlig läsglädje och gemenskap. All litteratur i alla former är välkomna att läsas och lyssnas på.</p> <p>Vi tipsar varandra om litteratur som passar alla så att vi kommer igång. Idén om 90 sekunders högläsning är Anne-Marie Körlings. Du kan läsa mer om lektionsaktiviteten. Aktiviteten passar utmärkt alla lektioner under hela läsåret. Det är ett fint sätt att på kort tid locka till läsning och ge varandra boktips.</p>	
<p><i>21 mars firar vi Världspoesidagen och "Rocka sockorna-dagen" Poesivecka/veckor</i></p>	<p>Vi firar måndagen den 21 mars. Världspoesidagen är instiftad av UNESCO.</p> <p>Denna dag brukar vi också uppmärksamma att olika är bra genom att vi "Rockar sockorna". Innehållen passar fint ihop.</p> <p>Om det passar arbetslaget arbetar man med genren poesi under en period. Ett förslag är att man läser en dikt om dagen i en vecka eller två för att lyfta poesin. Ett enkelt sätt är att sätta upp de lästa dikterna och rösta fram klassens vinnande dikt i "Dikttoppen".</p> <p>På kommunens webbsida: utvecklingsprojekt finns ett tipsdokument om förslag på undervisning då eleverna skriver egna dikter.</p>	<p><i>Förskoleklass till och med årskurs 9</i></p>
<p><i>Påsklovet v.15 Läspepp</i></p>	<p>Vi peppar inför lovet med läsning, fysisk aktivitet, matematik och till exempel läsning på engelska. Allt utifrån hur det passar i varje arbetslag. Fritidshemmen satsar på högläsning för alla varje dag.</p> <p>Påskekrim; inspirerat av en norsk tradition att läsa deckare under påsken. Alla åldrar kan köra deckartips, deckargåtor och högläsning av passande deckare inför påsklovet, förslagsvis på fredagen den 8 april, före lovet.</p>	<p><i>Alla verksamheter</i></p>
<p><i>1 april Internationella Barnboksdagen 22 april Världsbokdagen</i></p>	<p>Vi firar Barnboksdagen och/eller Världsbokdagen. Arbetslaget beslutar om vad som passar bäst.</p> <p>Man kan till exempel göra en världsbokvecka, med någon speciell läsaktivitet till exempel läskompisar eller bokbyardag denna vecka.</p>	<p><i>Förskoleklass till och med årskurs 9 samt fritidshemmen</i></p>
<p><i>Sommarläsning</i></p>	<p>Vi uppmuntrar till läsning under sommarlovet. Det är viktigt att starta samtalet om vikten av läsning på olika sätt, på papper och digitalt, i god tid före avslutningen</p>	<p><i>Alla årskurser och verksamheter</i></p>

Pågående undervisning i språk, läs- och skrivutveckling

Följande undervisning gynnar alla elever; både för de elever som läser enligt kursplanen i svenska och svenska som andraspråk.

Ämne	Innehåll	Verksamhet
<p><i>Språk- och kunskapsutvecklande undervisning i alla ämnen</i></p>	<p>Vi lämnar inte elever ensamma i sitt lärande. Vi högläser alla typer av texter tillsammans i alla ämnen för att få med oss alla elever. Vi samtalar om texten. Det ökar tillgängligheten. Vi lärare undervisar om nya begrepp</p>	<p><i>Alla årskurser och verksamheter</i></p>

	<p>och ord så att alla elever verkligen förstår dem, får använda orden för att befästa dem och på så sätt utvidgar sitt ordförråd.</p> <p>Läraren modellerar strategier för lärande exempelvis gör tankestopp, ställer frågor, tänker högt vid högläsning. Eleven bygger då upp verktyg för att senare kunna ta sig an texter och skrivuppgifter på egen hand.</p> <p>Lektionerna är strukturerade och har tydligt ämnesinnehåll och tydliga mål med språkliga aktiviteter, anpassade så att alla elever kan delta. Språk, tanke och ämnesinnehåll utvecklas hand i hand.</p> <p>Undervisningen formas av elevaktiva arbetssätt med hög språklig interaktion mellan eleverna då man ofta bjuds in att tänka enskilt, i par och alla (EPA).</p> <p>Vi startar i det muntliga gemensamma arbetet och gör ”byggnadsställningar” så att alla kan tänka, kommunicera och lära kring samma lektionsinnehåll, till exempel genom startmeningar och lucktexter som skriftligt stöd. På så sätt skapar vi en undervisning som både stöttar och utmanar.</p> <p>Undervisningen är inspirerad av cirkelmodellen som är ett utmärkande drag för vår språk- och kunskapsutvecklande undervisning. Vi tydliggör textgenre och ämnesinnehåll. Lärare och elever visar och gör tillsammans före enskilt arbete.</p>	
<p><i>Högläsning av texter och samtal om text och bild för kunskap och läsinnesse.</i></p>	<p>Vårt mål är att lärarens högläsning med textsamtal i alla typer av texter är en daglig aktivitet som eleven kan möta i alla ämnen och verksamheter. Högläsningen ökar tillgängligheten till texter för alla elever. Alla elever bjuds in att tänka om text. Texten i sig kan också väljas utifrån olika behov, till exempel för att utveckla tankar och samtal om människors lika värde eller en faktatext i till exempel SO, NO och matematik. Det är viktigt att eleverna kan se texten som projiceras på storbild. Det ökar tillgängligheten och koncentrationen. Här skriver Anne-Marie Körling om textsamtal.</p>	<p><i>Alla årskurser</i></p>
<p><i>Egen lästid för eleven, analogt och digitalt</i></p>	<p>Eleverna har en egen lässtund varje dag, ur olika genrer, analogt eller digitalt. Lässtunden kan kompletteras med någon aktivitet hela eller delar av stunden. Ibland kan elever komma igång med sin läsning genom att läsa i par. Det blir då samtidigt en social aktivitet.</p> <p>Här är tankar om hur man kan skapa läsvänliga klassrum; korlingsord.se</p>	<p><i>Alla årskurser</i></p> <p><i>Åk 1-3 – varje dag; längre tid för varje årskurs.</i></p> <p><i>Åk 4-9 – 3 pass/vecka</i></p>
<p><i>Undervisning för läsförståelse</i></p>	<p>För att eleven ska kunna läsa och förstå behöver vi som lärare medvetet undervisa eleverna i läsförståelse. Läsförståelse är ett kunskapskrav redan i årskurs 1.</p>	<p><i>Alla årskurser Förskoleklass till årskurs 6</i></p>

	<p>Vi inspireras av bland annat Anne-Marie Körlings olika språkberikande ingångar för variation och för att nå hög kognitiv nivå för alla elever i alla åldrar.</p> <p>Att skriva sig in i texten och bilden ökar också läsförståelsen. Att få ställa frågor och att göra kopplingar är en kraftfull strategi för att läsa och förstå. I kapitlet Läsförståelse i LegiLexis e-bok Lära barn att läsa står förslag på undervisning före, under och efter läsning av en text.</p>	
<p><i>Undervisning för säker avkodning och ökat läsflyt</i></p>	<p>Elevernas säkerhet i avkodning är en viktig bas för läsflyt. Alla årskurser har perioder av upprepad läsning vid behov för ökat läsflyt, men olika många perioder och det ser ut på olika sätt. Ett sätt att träna på läsflyt i skolan och hemma är att starta läsningen av en text i olika genrer och läsläxan med ”minutläsning”, läs så långt du hinner på en minut, upprepa 3 gånger. Börja om och läs samma text varje gång. Eleven hinner lite längre varje gång. En medveten satsning för att utveckla elevens ordförråd ger också högre läsflyt.</p>	<p><i>Alla årskurser</i></p>
<p><i>Undervisning för att bygga ordförråd</i></p>	<p>Alla lärare är med och utvecklar elevernas förståelse för både vardagliga och ämnesspecifika ord och begrepp genom undervisningen.</p> <p>Genom olika språkberikande lektionsidéer bygger vi och uppmärksammar ord och uttryck.</p> <p>I den gemensamma högläsningen av texter i olika genrer får eleverna möta många nya ord och uttryck som man annars inte skulle använt i dagligt tal. Orden kan samlas i en synlig ordlista på väggen.</p> <p>Man behöver få använda och möta orden många gånger för att befästa dem. Ett sätt är att få arbeta med begreppen på olika sätt analogt och digitalt t ex genom appen Quizlet.</p>	<p><i>Alla årskurser</i></p>
<p><i>Ge varandra lästips för läsintresse</i></p>	<p>Ett sätt är att ge varandra lästips är 90 sekunders högläsning av böcker i olika genrer, en idé av A-M Körling. Det lockar till läsning och ger alla en chans att möta olika slags böcker.</p> <p>Eleverna behöver få samtala om böckerna de läser. Då gör de varandra nyfikna och lässugna.</p>	<p><i>Alla årskurser</i></p>
<p><i>Synliggöra läsningen på skolan på olika sätt.</i></p> <p><i>Ge eleverna riklig tillgång på böcker.</i></p>	<p>Alla arbetslag arbetar aktivt med att visa att vi är en läsande skola. Vi omger eleverna med böcker. Vi arbetar med läsande förebilder, där både vuxna och elever visar att vi läser. Vi dukar med böcker och omslag på väggar och i fönster, där det passar. Allt för att locka till läsning och göra oss nyfikna på varandras läsning i olika former, både analogt och digitalt.</p> <p>Vi inspireras bland annat av Körlings tips om ”Manifest för synligt läsande i skolan”.</p>	<p><i>Alla årskurser</i></p>
<p><i>Skriva sig till läsning och lärande, digitalt och analogt</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • För att elever ska kunna utveckla sin tanke och lärande är det viktigt att få uttrycka sig skriftligt på olika sätt	<p><i>Alla årskurser</i></p>

	<p>genom korta och längre skrivuppgifter, både digitalt och analogt, varje dag.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi lärare planerar undervisning för hur alla förmågorna lyssna, tala, läsa och skriva kommer med så ofta det är möjligt; helst varje lektion. • Att få möjlighet att utveckla sin skrivning både analogt och digitalt är nödvändigt redan från årskurs 1. För att skrift och tanke inte ska hindras av handens förmåga att kunna forma bokstäver, får eleverna redan i åk 1 formulera sina ord på ipaden, vilket ger en hävstång till lärandet. Eleverna får också träna på att skriva för att hand för att befästa bokstavsform med bokstavsljud och tidigt komma igång att ljuda. • Det är utvecklande att få dela de skriftliga tankarna med andra och få ge varandra kamratrespons efter passande checklistor.	
--	--	--

Spelar läsning någon roll?

Nio av tio ord vi använder har vi lärt oss från skriven text.

En sjuåring har ett ordförråd på ca 5000 -7000 ord.

En suttonåring som läst och/eller lyssnat regelbundet till texter har ca 50 000 – 70 000 ord i sitt ordförråd.

En suttonåring som inte har läst/lyssnat till texter har endast ca 15 000 – 17 000 ord i sitt ordförråd.

Så stor är skillnaden!

En vuxen behöver ett ordförråd på minst 50 000 ord för att klara sitt dagliga liv, för att hänga med i nyhetssändningar och för att kunna förstå normal tidningstext, instruktioner och anvisningar vi stöter på i livet.

Så visst spelar läsningen roll!

Källa:
Mats Myrberg (Professor i specialpedagogik)
Ingvar Lundberg (Professor i psykologi)